

Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimi Üzerine Etkisi: Sakarya Üniversitesi Örneği

Zeynep Sözcan¹
Tuncay Yılmaz²

Özet: Bu çalışma kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu amaç kapsamında örneklemini Sakarya Üniversitesi'nin sosyal bilimler eğitimi veren İşletme ve İktisat Bölümü son sınıf öğrencileri ile teknik bilimler eğitimi veren Makine, Endüstri ve Bilgisayar Mühendisliği Bölümü son sınıf öğrencilerinden 362 kişinin oluşturduğu bir anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Uygulama sonrası elde edilen veriler SPSS 24.0 programı ile analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucu kişiliğin dışa dönüklük, öz disiplin ve deneyime açıklık boyutları ile girişimcilik eğilimi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunurken, duygusal dengesizlik boyutu ile girişimcilik eğilimi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Kişiliğin yumuşak başlılık boyutu ile girişimcilik eğilimi arasında ise istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ayrıca kişilik özellikleri ve girişimcilik eğiliminin demografik değişkenlere göre farklılaştığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kişilik, Kişilik Özellikleri, Girişimcilik, Girişimcilik Eğilimi.

Tarihsel kökeni çok eski zamanlara dayanan girişimciliğin önemi, sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçilmesiyle birlikte giderek ar-

1. Öğretim Görevlisi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Çaycuma MYO, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, İnsan Kaynakları Yönetimi Programı.

2. Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İnsan Kaynakları Yönetimi.

tış göstermiştir. Küreselleşmenin ekonomi üzerindeki etkileri düşünüldüğünde, ülkelerin değişen ve gelişen dünya düzenine ayak uydurabilmeleri ve bu düzen içerisinde gelişmiş ülke sınıfında yer alabilmeleri ancak girişimcilik faaliyetleri ile mümkün olabilmektedir.

1. Kavramsal Çerçeve

Kişilik, “bireyin davranış ve deneyimleri altında yatan temel nedenler” olarak tanımlanmaktadır (Cloninger, 2013: 2). Kişilik kavramının kökeni, Latince’de maske anlamına gelen ‘persona’ kelimesine dayanmaktadır (Hergenhahn ve Olson, 2010: 1). Roma tiyatrosunda oyuncular, temsil ettikleri özelliklere uygun maskeler kullanarak kendi rollerini bu maskeler vasıtasıyla canlandırmaktaydı (Zel, 2001: 21). O dönemde maskenin arkasında yer alanın gerçek kişiliğini değil canlandırdığı rolü temsil eden bu kavram, zamanla kişinin gerçek hayatta sergilediği duygu, düşünce ve davranışlarının bütünü anlatmak için kullanılmaya başlanmıştır (Aslan, 2008: 8).

Girişimcilik kavramı, Fransızca “bir şey yapmak, üstlenmek” anlamlarına gelen ‘entreprendre’ kelimesinden türemiştir. Kavramı ilk kez kullanan kişi Fransız ekonomist Richard Cantillon’dur. Cantillon bu kavramı, kâr elde etmek amacıyla işi organize eden ve tüm riskleri üstlenen kimseyi tanımlamak için kullanmıştır (Havinal, 2009: 96). Cantillon’dan sonra Jean Baptiste Say, kavramı geliştirerek girişimcinin risk üstlenme kadar üretim girdilerini yönetme kabiliyetine de sahip olması gerektiğini vurgulamıştır (Şen, 2015: 42). Joseph A. Schumpeter ise girişimciliğin yenilikçi ve dinamik olma özelliği üzerinde durarak ekonomik kalkınmada insan kaynaklarının temel yapı taşlarından biri olarak tanımlamıştır (Başar ve diğerleri, 2016: 4).

Girişimci dar anlamda “risk alan ve yeni bir şey başlatan birey” olarak tanımlanabileceği gibi (Hisrich ve Peters, 2002: 7) geniş anlamda, zaman, çaba, para ya da beceriler yoluyla fırsatları ele geçirerek işlenebilir ve pazarlanabilir fikirlere dönüştürüp değer yaratan ve bu fikirleri uygulamak için rekabetçi pazarın risklerini üstlenen yeni-

likçi kişidir denilebilir (Kuratko, 2009: 23).

Günümüze değin birçok farklı alanın araştırma konusu olan girişimciliğin önemi, sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçilmesiyle birlikte daha da artmıştır. Toplumu oluşturan bireyler, hayatlarını devam ettirebilmeleri için çeşitli ürün ve hizmetlere ihtiyaç duyarlar. Bu ürün ve hizmetlerin üretilmesi, üretim faktörlerinin bir araya getirilmesiyle mümkün olmaktadır. Doğal kaynaklar, emek ve sermaye üçlüsünden oluşan bu üretim faktörlerini bir araya getirip uyumlu bir biçimde üretime yönelten ve aynı zamanda dördüncü ve en önemli üretim faktörü olarak kabul edilen kişi “girişimci”dir (Marangoz, 2016: 3).

Ülkelerin refah artışının en temel göstergelerinden biri ekonomik büyümedir (Akpınar, 2009: 16). Bir toplumun kalkınması ve gelişmesi; ekonomik büyümeye katkıda bulunabilecek ve değişen koşullara uyum sağlayabilme yetisine sahip girişimciler yetiştirebilmesine bağlıdır (Durukan, 2006: 29). Yapılan araştırmalar G-7 ülkelerinde girişimcilik düzeyi ile yıllık ekonomik büyüme ve kalkınma arasında güçlü bir ilişki olduğunu ortaya çıkarmıştır (Güney, 2015: 70). Bu nedenle hükümetler, hem yerel hem de ulusal ölçekte girişimcilere büyük bir önem vermektedir (Fidan ve Yılmaz, 2006: 1).

Girişimcilik Eğilimi ve Etkileyen Faktörler

Türk Dil Kurumu'nun tanımına göre eğilim, bir şeyi sevmeye, istemeye veya yapmaya içten yönelme anlamına gelmektedir (www.tdk.gov.tr). Girişimcilik eğilimi ise, “kişinin yeni bir girişimde bulunma yönündeki yatkınlığı” olarak tanımlanmaktadır (Ulama, 2016: 742). Diğer bir deyişle bireylerin kendi işini yapma konusundaki istek ve kararlılığını ifade etmektedir (Börü, 2006: 22). Çocukluktan başlayarak yetişkinlik döneminin sonuna kadar bireyin gelişmesini etkileyen unsurların tümü girişimcilikte de etkilidir (Özdemir, 2015: 43).

Literatür incelendiğinde bireylerin girişimcilik eğilimine etki eden çeşitli faktörlerin bulunduğu görülmektedir. Bu faktörler genel olarak dört başlık altında toplanmaktadır: aile yapısı, eğitim, toplumsal kül-

tür ve kişilik özellikleri (Saritaş ve Duran, 2017: 150).

Aile: Her biri farklı yapıda ve farklı değer yargısına sahip olan aile, çocuğun istek ve yeteneklerinin yönlendirilmesinde en fazla etkisi olan kurumdur (Börü, 2006: 14). Ailenin olaylara bakış açısı ve topluma karşı tutumu, bireylerin “girişimci kişilik” özellikleriyle yakından ilişkilidir (Alaybeyoğlu Küçük, 2014: 56). Aile, girişimcilik için uygun bir zihinsel arka plan oluşturarak kişilerin girişimciliğe bakış açılarının şekillenmesinde önemli bir rol üstlenir (Karakaş, 2012: 71).

Eğitim: 21nci yüzyılda çoğu beceri ve uzmanlık türleri örgün eğitim ve öğretim yoluyla keşfedilir, kazanılır, yetiştirilir veya meşrulaştırılır (Mayer ve diğerleri, 2014: 218). Girişimcilik eğiliminin oluşmasında ve girişimcilerin yetiştirilmesinde de eğitimin katkısı azımsanamayacak kadar çoktur (Saritaş ve Duran, 2017: 151). Eğitim sistemleri bireylerin girişimcilik vasıflarının köreltilmesinde ve sistem içerisinde pasif bir insan olmasında etkili olabileceği gibi, bağımsız hareket edebilme yetilerinin, yaratıcılıklarının, kendi kendilerine isabetli karar verme kabiliyetlerinin ve içsel kontrollerin gelişmesini sağlayabilme gücüne de sahiptir (Özdemir ve Mazgal, 2012: 93).

Toplumsal Kültür: Bir işletme kurma düşüncesi bireyin içinde bulunduğu toplumsal kültürden, etki altında olduğu alt kültürlerden ve yetiştiricilerinden (aile, öğretmen vb.) gelen etkilere bağlıdır (Saritaş ve Duran, 2017: 151). “Bir yenilik başlatma, risk üstlenme” gibi eylemler girişimcilik olgusunun temel unsurlarını oluşturmakta ve bu gibi eylemler bazı kültürlerde gayet doğal karşılanıp desteklenirken, bazı kültürlerde ise henüz yer edinmemiş popüler olmayan niteliktedir (Özdemir ve Mazgal, 2012: 93).

Kişilik Özellikleri: Girişimcilik daha çok bireysel bir kararla başlanılan bir olgu olduğundan girişimcilik araştırmalarının merkezinde, girişimcinin kişisel özellikleri vardır (Littunen 2000: 295; akt. Karakaş, 2012: 57). McKenna, kişisel özellikleri itibarıyla girişimcilerin bir kısım mizaç, tutum, kabiliyet, üslup vs. açısından diğer insanlara göre ayırıcı bir yapıya sahip olduklarını belirtir (Aytaç, 2006: 143).

Luca ve Simo (2016: 173), genelinde mevcut olan bu özellikleri, inisiyatif almak, proaktif olmak, risk almak veya riski tolere etmek ve bireyin kendi kişiliğinin bir çeşit uzantısı olarak kabul edilen bireysel hedefleri gerçekleştirmek olarak ifade etmiştir.

Kişilik Özellikleri ile Girişimcilik Eğilimi Arasındaki İlişki

Girişimcilik ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde, girişimcilik eğiliminin ortaya çıkmasında birçok faktörün etkili olduğu görülmektedir. Bu faktörler literatürde aile, eğitim, toplumsal kültür ve kişilik özellikleri olmak üzere dört başlık altında toplanmaktadır.

Kişilik özellikleri girişimciliğin gelişmesi ve girişimcilik eğiliminin oluşmasında son derece önemli bir faktördür. Özellikle son yıllarda ‘girişimci kişiliği’ üzerine yapılan çalışmaların sayısındaki artış bunu açıkça ortaya koymaktadır.

Kişilik özelliklerine uygun, doğru bir kariyer tercihi yapmak için geçerlilik düzeyi yüksek kariyer testleri yaptırmak rasyonel bir yaklaşım olacaktır. Bu bağlamda elde edilecek sonuçların, sahip olunan kişilik tipi için mantıksal bir kariyer seti sunması beklenebilir (Yılmaz, Kefeli ve Tüysüz, 2015: 838).

Ekonominin yapıtaşları olan girişimcilerin kişilik yapıları son yıllarda tartışma konusu haline gelmiştir. Girişimci kimdir, nasıl düşünür, hangi davranışları sergiler gibi sorular araştırmacıların gündemini oluşturmaktadır. Ülkelerin geleceğin girişimcilerinin yetiştirilmesi konusunda sarf ettiği politik ve sosyo-ekonomik çabalar göz önünde bulundurulduğunda, girişimcilerin kişilik özelliklerinin belirlenmesinin ne derece öneme sahip olduğu daha iyi anlaşılmaktadır (Özdevecioğlu ve Karaca, 2015: 81).

2. Literatür Taraması

Alan yazını incelendiğinde kişilik özellikleri ve girişimcilik eğilimi üzerine yapılan çalışmalarda araştırmacılar şu bulgulara ulaşmışlardır.

Kavşur (2015) üniversite öğrencileri üzerine yaptığı çalışmada, ki-

şilik özelliklerinden dışadönüklük, özdisiplin, duygusal dengesizlik ve deneyime açıklık boyutlarının girişimcilik eğilimi üzerinde anlamlı yordayıcı etkisinin bulunduğunu, yumuşak başlılık boyutunun ise girişimcilik eğilimi üzerinde anlamlı yordayıcı etkisinin bulunmadığını tespit etmiştir.

Girişimcilik eğiliminin cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin alan yazını incelendiğinde Kourilsky ve Walstad (1998) tarafından yaklaşık 1000 Amerikalı gencin üzerinde yapılan çalışmada, erkeklerin girişimcilik niyetlerinin kadınlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Doğaner ve Altunoğlu, 2010: 106). Buna karşın Taysı ve Canbaz (2014), önlisans öğrencileri üzerine yaptıkları çalışmada, cinsiyet değişkeninin girişimcilik eğilimini farklılaştırmadığı bulgusuna ulaşmışlardır.

Girişimcilik eğiliminin girişimcilik eğitime göre farklılık gösterip göstermediğine dair literatürdeki çalışmalara bakıldığında Balaban ve Özdemir (2008), Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri üzerine yapmış oldukları çalışmada, alınan girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimini pozitif yönde etkilediğini, ancak tek başına yeterli olmayacağını ifade etmişlerdir. Bunun yanında Aksel ve Bağcı (2016) bir kamu üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nin farklı bölümlerinden 240 öğrenci üzerinde yapmış oldukları çalışmada, üniversite öğrencilerinin aldıkları girişimcilik eğitiminin onların girişimcilik eğilimlerini farklılaştırmadığı sonucuna varmışlardır.

3. Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Bu çalışmanın amacı, kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimleri üzerine etkisini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda girişimcilik eğiliminin şekillenmesinde, üniversite öğrencilerinin beş faktörlü kişilik özelliklerinin etkisini ortaya çıkarmak üzere bir araştırma sorusu belirlenmiş ve bu soru çerçevesinde çalışma yürütülmüştür. Çalışma, “kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimine etkisi nedir” sorusuna cevap ara-

maktadır. Ayrıca çalışma kapsamında katılımcıların demografik özellikleri ve bu özelliklerin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkilerinin ortaya konması amaçlanmıştır.

Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden yararlanılmıştır. Veri toplama aracı olarak anket tekniği tercih edilmiştir. Araştırmanın evrenini; Türkiye’deki üniversitelerin tüm son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Örnekleme ise 2017-2018 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde öğrenim gören ve önce amaçsal sonra da kolayda örnekleme yoluyla seçilen Sakarya Üniversitesi’nin teknik bilimler eğitimi veren Mühendislik Fakültesi Makine Mühendisliği Bölümü, Endüstri Mühendisliği Bölümü, Bilgisayar ve Bilişim Bilimleri Fakültesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümlerinden 180 son sınıf öğrencisi ile sosyal bilimler eğitimi veren İşletme Fakültesi İşletme Bölümü ve Siyasal Bilgiler Fakültesi İktisat Bölümlerinden 182 son sınıf öğrencisi olmak üzere toplam 362 öğrenci oluşturmaktadır.

İlk adımda araştırma kapsamının belirlenmesi için Sakarya Üniversitesi’nin Mühendislik Fakültesi, İşletme Fakültesi ve Siyasal Bilgiler Fakültesi’nin üçüncü ve dördüncü sınıflarında öğrenim gören üniversite öğrencilerine bir ön anket uygulanmıştır. Ankette öğrencilere mezun olduktan sonraki beş yıl içerisinde kendi işlerini kurmak isteyip istemediklerine dair bir soru yöneltilmiş, cinsiyet ve okudukları bölümleri de yazmaları istenmiştir. Uygulanan anket sonrası elde edilen veriler değerlendirilmiş ve ön ankette sorulan bu soruya “evet” şeklinde cevap verenlerin içinde en yüksek orana sahip İşletme Fakültesi’nden İşletme Bölümü öğrencileri, Siyasal Bilgiler Fakültesi’nden İktisat Bölümü öğrencileri ile Mühendislik Fakültesi’nden Makine Mühendisliği ve Endüstri Mühendisliği Bölümü öğrencileri olduğu tespit edilmiştir. Mühendislik Fakültesi’nden iki bölümün de örnekleme dâhil edilme nedeni katılımcıların ön anketteki soruya verdikleri cevapların oranının birbirine oldukça yakın olmasıdır. Bilgisayar ve Bilişim Bilimleri Fakültesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü’nün araştırma kapsamına dâhil edilmesinin nedeni ise girişimcilerin mesleklere göre dağılımı ile

ilgili yapılan çalışmalar sonucu en yüksek orana sahip meslek olarak yer almış olmasıdır (Büyükyıldırım, 2015).

Kullanılan anket formu demografik özellikler, kişilik özellikleri ve girişimcilik eğilimi sorularının yer aldığı üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde katılımcıların demografik özelliklerinin tespitine yönelik sorular yer almaktadır. Bu sorular hazırlanırken Bozkurt'un (2006) *Girişimcilik Eğiliminde Kişilik Özelliklerinin Önemi* adlı çalışmasından yararlanılmıştır. İkinci bölümde kişilik özelliklerini belirlemek üzere John, Donahue ve Kentle (1991) tarafından geliştirilen, geçerlilik ve güvenilirlik analizleri daha önceden yapılmış Beş Faktör Kişilik Envanteri (BFKE) kullanılmıştır. BFKE ölçeğinin Türkçeye çevrilmesinde ölçeğin İngilizce halinin bulunduğu John ve Srivastava'nın (1999) çalışmasından ayrıca ölçeğin Türkçe çevirisinin bulunduğu Gümüş (2009)'ün çalışmasından faydalanılmıştır. Üçüncü bölümde ise girişimcilik eğilimini ölçmek üzere Yılmaz ve Sünbül (2009) tarafından geliştirilen "Üniversite Öğrencileri Girişimcilik Ölçeği" kullanılmıştır.

Çalışmada BFKE'nin tercih edilmesinin sebebi ölçeğin, bütün kişilik özelliklerini bir arada toplayan ve bu özellikleri ayrıntılı bir şekilde açıklayan bir model olma özelliği taşımasıdır (Merdan, 2013: 142). Modelde girişimcilik ile doğrudan ilişkili olan beş faktör bulunmaktadır: dışadönüklük - içedönüklük, yumuşak başlılık - düşmanlık, duygusal denge - dengesizlik, özdenetim - sorumluluk ve deneyime açıklık (Ulama, 2016: 743).

Çalışma kapsamında gerçekleştirilen uygulama sonrası elde edilen veriler, SPSS 24.0 programı kullanılarak çeşitli istatistiksel analizlere tabi tutulmuştur. Verilerin analizinde frekans, regresyon, pearson korelasyon, bağımsız örneklem T-testi ve one-way ANOVA uygulanmıştır. Yapılan analizler, araştırma sorusu ve hipotezler çerçevesinde değerlendirilerek bulgu ve yorumlar ile sunulmuştur.

Araştırmanın hipotezleri şu şekildedir:

H1: Kişilik özellikleri girişimcilik eğilimini etkilemektedir.

H1a: Kişilik özelliklerinden dışadönüklük girişimcilik eğilimini

pozitif yönde etkilemektedir.

H1b: Kişilik özelliklerinden yumuşak başlılık girişimcilik eğilimini pozitif yönde etkilemektedir.

H1c: Kişilik özelliklerinden özdisiplin girişimcilik eğilimini pozitif yönde etkilemektedir.

H1d: Kişilik özelliklerinden duygusal dengesizlik girişimcilik eğilimini negatif yönde etkilemektedir.

H1e: Kişilik özelliklerinden deneyime açıklık girişimcilik eğilimini pozitif yönde etkilemektedir.

Araştırma sorusu ise şudur: *Katılımcıların kişilik özellikleri ve girişimcilik eğilimleri demografik özelliklerine göre farklılaşıyor mu?*

4. Araştırmanın Bulguları

Araştırmanın bu kısmında, araştırma kapsamında kullanılan ölçeklere ilişkin güvenilirlik analizine, değişkenlere ait tanımlayıcı istatistiklere ve elde edilen verilerin analizlerine yer verilmiştir.

Araştırmaya Ait Ölçeklerin Geçerlilik ve Güvenilirlik Analizleri

Tablo 1’de görüldüğü gibi BFKE boyutlarından dışadönüklük boyutu, 0,856 değeri ile yüksek derecede güvenilirliği ifade eden bir aralıkta değer almıştır. Ölçeğin diğer boyutlarında ise güvenilirlik değerleri, yumuşak başlılık boyutunda 0,671; özdisiplin boyutunda 0,733; duygusal dengesizlik boyutunda 0,735; deneyime açıklık boyutunda 0,749 olarak ölçülmüş ve oldukça güvenilir olarak nitelendirilen bir aralıkta değer almışlardır. BFKE ölçeğinin 44 ifadesinin de tabii tutulmasıyla yapılan güvenilirlik analizi sonucunda ise ölçeğin 0,757 değeri ile oldukça güvenilir olarak nitelendirilen bir aralıkta değer aldığı görülmektedir.

Araştırma kapsamında kullanılan girişimcilik eğilimi ölçeğinin yapılan güvenilirlik analizi sonucu Cronbach Alpha katsayısı 0,927 bulunmuş ve ölçek, bu değer ile yüksek derecede güvenilirliği ifade eden bir aralıkta yer almıştır (bkz. Tablo 2).

Tablo 1. BFKE Güvenilirlik Analizi Değerleri

Ölçek Boyutları	N	İfade Sayısı	Boyut Kapsamındaki İfadeler	Cronbach Alpha Katsayısı
Dışadönüklük	362	8	1, 6, 11, 16, 21, 26, 31, 36	0,856
Yumuşak Başlılık	362	9	2, 7, 12, 17, 22, 27, 32, 37, 42	0,671
Özdisiplin	362	9	3, 8, 13, 18, 23, 28, 33, 38, 43	0,733
Duygusal Dengesizlik	362	8	4, 9, 14, 19, 24, 29, 34, 39	0,735
Deneyime Açıklık	362	10	5, 10, 15, 20, 25, 30, 35, 40, 41, 44	0,749
Tüm Boyutlar	362	44	Tüm İfadeler	0,757

Tablo 2. Girişimcilik Ölçeği Güvenilirlik Analizi Değerleri

Ölçek	N	İfade Sayısı	Cronbach Alpha Katsayısı
Girişimcilik	362	36	0,927

Araştırmaya Ait Ölçeklerin Tanımlayıcı İstatistikleri

Katılımcıların BFKE sorularına vermiş oldukları cevaplara göre ölçeğin beş boyutuna katılımın ortalama ve standart sapma değerleri şöyledir: dışadönüklük boyutu 3,50 ve 0,767, yumuşak başlılık boyutu 3,78 ve 0,531, özdisiplin boyutu 3,53 ve 0,583, deneyime açıklık boyutu 3,68 ve 0,554 (bkz. Tablo 3). Katılımın en az gerçekleştiği boyut 3,04 ortalama ve 0,654 standart sapma ile duygusal dengesizlik boyutu olmuştur. Katılımcıların girişimcilik ölçeği sorularına vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde, ölçeğin 36 ifadesine katılımın ortalaması 3,76

ve standart sapma değeri 0,469 bulunmuştur. Ayrıca ölçeği geliştiren araştırmacıların (Yılmaz ve Sünbül, 2009) hazırlamış olduğu özel puan aralığı kapsamında katılımcıların girişimcilik eğilimi ölçeği ortalamaları 135,64 bulunmuştur. Bu puan ile katılımcılar yüksek düzeyde girişimcilik eğilimini ifade eden bir aralıkta değer almıştır.

Tablo 3. Kullanılan Ölçeklerin Aritmetik Ortalaması ve Standart Sapma Değerleri

	N	İfade Sayısı	Ortalama	Standart Sapma
Dışadönüklük	362	8	3,50	0,767
Yumuşak Başlılık	362	9	3,78	0,531
Özdisiplin	362	9	3,53	0,583
Duygusal Dengesizlik	362	8	3,04	0,654
Deneyime Açıklık	362	10	3,68	0,554
Girişimcilik	362	36	3,76	0,469

Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında yapılan anket uygulamasına katılan son sınıf öğrencilerinin okudukları bölüm bazındaki dağılıma bakıldığında yüzde 30.1'inin (109 kişi) işletme, yüzde 20.2'sinin (73 kişi) iktisat, yüzde 21.8'inin (79 kişi) bilgisayar mühendisliği, yüzde 16.3'ünün (59 kişi) endüstri mühendisliği ve yüzde 11.6'sının (42 kişi) makine mühendisliği öğrencisi olduğu görülmektedir (bkz. Tablo 4).

Katılımcıların yüzde 42.0'lık bölümünü kadınlar (152 kişi) oluştururken yüzde 58.0'lık (210 kişi) oran ile erkekler çoğunluktadır. Yaşlara göre dağılıma bakıldığında 22 yaşındakilerin yüzde 38.1'lik (138 kişi) oranla katılımcıların çoğunluğunu oluşturduğu, kardeş sayıları oranı incelendiğinde yüzde 43.1 ile (156 kişi) kendileri hariç 1 kardeş

sahip olanların grubun önemli kısmını oluşturduğu, kardeşler arasındaki yaş sırası dağılımına bakıldığında en yüksek oran olan yüzde 42,3'lük (153 kişi) kesimin yaşça en küçük olduğu, medeni durumlarına bakıldığında bekâr olanların yüzde 98,9'luk (358 kişi) bir oranla grubun çoğunluğunu oluşturduğu görülmektedir (bkz. Tablo 4).

Tablo 4. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları (n=362)

Değişkenler	Gruplar	Frekans (n)	Yüzde (%)
Okuduğunuz Bölüm	İşletme	109	30,1
	İktisat	73	20,2
	Bilgisayar Mühendisliği	79	21,8
	Endüstri Mühendisliği	59	16,3
	Makine Mühendisliği	42	11,6
Cinsiyetiniz	Erkek	210	58,0
	Kadın	152	42,0
Yaşınız	21	48	13,3
	22	138	38,1
	23	98	27,1
	24	47	13,0
	25+	31	8,6
Kardeş sayınız (kendiniz hariç)	Yok	14	3,9
	1	156	43,1
	2	122	33,7
	3	45	12,4
	4	18	5,0
	5 ve yukarısı	7	1,9
Sizin yaş sıranız	Yaşça en küçük	153	42,3
	Orta	66	18,2
	Yaşça en büyük	125	34,5
	Diğer	18	5,0
Medeni durumunuz	Evli	4	1,1
	Bekâr	358	98,9

Ailenizle birlikte yaşadığınız yer	Köy	14	3,9
	Kasaba	8	2,2
	İlçe	109	30,1
	İl	231	63,8
Çalışma durumunuz	Tam gün çalışıyor	19	5,2
	Yarım gün çalışıyor	47	13,0
	Çalışmıyor	277	76,5
	Diğer	19	5,2
Daha önce bir işte çalışmış iseniz bu işte çalışma süreniz	Çalışmadım	91	25,1
	6 aydan az	143	39,5
	6 ay-1 yıl	63	17,4
	1-3 yıl	43	11,9
	4-6 yıl	16	4,4
Hayatınızda küçük de olsa bir girişimci faaliyette buldunuz mu?	Hayır	271	74,9
	Evet	91	25,1
Girişimcilik ile ilgili herhangi bir eğitim ya da ders aldınız mı?	Hayır	42	11,6
	Evet	320	88,4
Babanız çalışıyorsa aşağıdaki hangi sektörlerde çalışıyor?	Çalışmıyor	56	15,5
	Kendine ait işyerinde çalışıyor	117	32,3
	Kamu sektöründe çalışıyor	69	19,1
	Özel sektörde çalışıyor	120	33,1
Anneniz çalışıyorsa aşağıdaki hangi sektörlerde çalışıyor?	Çalışmıyor	293	80,9
	Kendine ait işyerinde çalışıyor	9	2,5
	Kamu sektöründe çalışıyor	24	6,6
	Özel sektörde çalışıyor	36	9,9
İleride kendi işinizi kurmayı istiyor musunuz?	İstemiyorum	28	7,7
	Az istiyorum	28	7,7
	Kararsızım	85	23,5
	İstiyorum	122	33,7

	Çok istiyorum	99	27,3
İleride kendi işinizi kurmaya karar vererseniz öncelikle hangi fon kaynağından yararlanmayı düşünürsünüz?	Kişisel birikimlerimi kullanırım	119	32,9
	Aile ve akrabalarımın başvururum	75	20,7
	Ticari kredilerden yararlanırım	99	27,3
	Bir veya birkaç ortakla çalışırım	69	19,1
İleride kendi işinizi kurmak istemiyorsanız aşağıdaki sektörlerden hangisinde çalışmayı tercih edersiniz?	Özel sektörde herhangi bir işte	51	14,1
	Kamu sektöründe herhangi bir işte	27	7,5
	Özel sektörde prestijli bir işte	187	51,7
	Kamu sektöründe prestijli bir işte	97	26,8
Yakın çevrenizde (anne, baba, kardeş, amca, dayı, hala, teyze) girişimci olan var mı?	Hayır	214	59,1
	Evet	148	40,9
Bu kişiyi örnek/rol model alırdınız mı?	Hayır	186	51,4
	Evet	119	32,9

“Ailenizle birlikte yaşadığınız yer” sorusuna verilen cevaplar arasında en yüksek payı yüzde 63.8 (231 kişi) ile “il” seçeneğinin oluşturduğu, katılımcıların çalışma durumları ile ilgili dağılım incelendiğinde yüzde 76.5’lik (277 kişi) oran ile çalışmayanların grubun çoğunluğunu oluşturduğu, “daha önce bir işte çalışmış iseniz bu işte çalışma süreniz” sorusuna verilen cevaplar arasında en yüksek payı yüzde 39.5 (143 kişi) ile “6 aydan az” seçeneğinin oluşturduğu, giri-

şimcilik faaliyetinde bulunma durumları ile ilgili dağılıma bakıldığında yüzde 74.9 ile (271 kişi) girişimcilik faaliyetinde bulunanların grubun çoğunluğunu oluşturduğu, girişimcilik ile ilgili herhangi bir eğitim ya da ders alma durumları hakkındaki dağılım incelendiğinde, yüzde 88.4 ile (320 kişi) eğitim ya da ders alanların grubun önemli kısmını oluşturduğu belirlenmiştir (bkz. Tablo 4).

Katılımcıların babalarının çalıştığı sektör ile ilgili dağılıma bakıldığında en yüksek pay olan yüzde 33.1 (120 kişi) ile özel sektörde çalışanların grubun çoğunluğunu oluşturduğu, annelerinin çalıştığı sektör ile ilgili dağılım incelendiğinde en yüksek payı yüzde 80.9 (293 kişi) ile “çalışmıyor” seçeneğinin oluşturduğu, ileride kendi işlerini kurma istekleri ile ilgili sorunun dağılımına bakıldığında grubun çoğunluğunu oluşturan yüzde 33.7’lik (122 kişi) kesimin soruya “istiyorum” şeklinde cevap verdikleri, ileride kendi işlerini kurmaya karar vermeleri durumunda öncelikle hangi fon kaynağından yararlanacaklarına dair dağılım incelendiğinde, en yüksek payı yüzde 32.9 (119 kişi) ile kişisel birikimlerini kullanacakların oluşturduğu, ileride kendi işini kurmak istemeyenlerin hangi sektörde çalışmayı tercih edecekleri ile ilgili dağılıma bakıldığında yüzde 51.7 (187 kişi) ile özel sektörde prestijli bir işte çalışmak isteyenlerin grubun çoğunluğunu oluşturduğu görülmektedir (bkz. Tablo 4).

Katılımcıların “yakın çevrenizde (anne, baba, kardeş, amca, dayı, hala, teyze) girişimci olan var mı” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı incelendiğinde, grubun çoğunluğunu oluşturan yüzde 59.1’lik (214 kişi) kesimin soruyu “hayır” şeklinde yanıtladığı, “bu kişiyi örnek / rol model alırdınız mıydınız” sorusuna verilen cevaplara bakıldığında sorunun cevaplanma oranının yüzde 84.3 (305 kişi) olduğu ve katılım oranı dâhilindeki dağılıma göre ise yüzde 51.4 ile (186 kişi) grubun önemli kısmını oluşturanların “hayır” şeklinde cevap verdiği görülmektedir (bkz. Tablo 4).

Bu soruların yanında katılımcılara dört adet açık uçlu soru yöneltilmiştir. Bu sorulara verilen cevapların dağılımı aşağıdaki gibidir:

Katılımcıların “bir girişimci olsaydınız kimi örnek/ rol model alırdınız” sorusuna vermiş oldukları cevapların dağılımı incelendiğinde, sorunun cevaplanma oranı yüzde 43.4 (157 kişi) olarak ölçülmüştür. Katılım kapsamındaki dağılıma bakıldığında ise en yüksek cevaplar sırasıyla yüzde 14.9 (54 kişi) ile Elon Musk, yüzde 4.7 (17 kişi) ile Steve Jobs, yüzde 3.0 (11 kişi) ile Acun Ilıcalı ve yüzde 2.5 (9 kişi) ile Nusret ve aynı orana sahip Sakıp Sabancı’dır.

Araştırmaya katılan katılımcıların “girişimci olmak sizin için ne anlam ifade ediyor” sorusuna vermiş oldukları cevaplar ile ilgili dağılıma bakıldığında, sorunun cevaplanma oranının yüzde 61.0 (221 kişi) olduğu; verilen cevaplar dâhilindeki dağılım incelendiğinde ise en yüksek orana sahip olan yüzde 12.4’lük (45 kişi) kesimin girişimci olmayı “risk almak” olarak anlamlandığı, yüzde 10.2’sinin (37 kişi) “yenilikçi - farklı olmak”, yüzde 8.0’ının (29 kişi) “kendi işinin sahibi olmak”, yüzde 6.6’sının (24 kişi) ise “yaratıcı olmak - fırsat yaratmak” olarak anlamlandığı görülmektedir.

Katılımcıların “girişimci olmak / kendi işimi kurmak isterim çünkü...” sorusuna vermiş oldukları cevapların dağılımı incelendiğinde görünen şudur: Sorunun cevaplanma oranı yüzde 53.3’dür (193 kişi). Cevap verenlerin yüzde 18.0’i (65 kişi) “kendi işimin patronu olmak istiyorum”, yüzde 12,4’ü (45 kişi) “emir altında, başkalarına bağımlı olarak çalışmak istemiyorum”, yüzde 9,4’ü (34 kişi) “yüksek kazanç elde etmek istiyorum”, yüzde 7,2’si (26 kişi) “yetkinliklerime güveniyorum”, yüzde 5,0’i (18 kişi) “hayallerimi gerçekleştirmek istiyorum” ve yüzde 1,4’ü (5 kişi) “rahat yaşamak istiyorum” demiştir.

Araştırmaya katılanların “girişimci olmak / kendi işimi kurmak istemem çünkü...” sorusuna verdikleri cevapların dağılımına bakıldığında, sorunun cevaplanma oranının yüzde 24.9 (90 kişi) olduğu, verilen cevaplar dâhilindeki dağılım incelendiğinde katılımcıların yüzde 13.5’inin (49 kişi) “risk almak istemem”, yüzde 7.2’sinin (26 kişi) “çok fazla sorumluluk gerektiriyor”, yüzde 3.6’sının (13 kişi) “farklı sektörde çalışmak istiyorum” ve yüzde 0.6’sının (2 kişi) ise “çalışma

saatleri düzensiz” şeklinde cevap verdiği görülmektedir.

Bu soruların yanıtlanma oranının düşük olmasının nedeni soruların açık uçlu sorulmuş olması olabilir. Ayrıca son iki soru birbirinin zıddı olduğundan “girişimci olmak / kendi işimi kurmak isterim çünkü...” sorusuna cevap verenler “girişimci olmak / kendi işimi kurmak istemem çünkü...” sorusuna cevap vermemiş ya da bunun tam tersi durum söz konusu olmuş olabilir.

Tablo 5. Değişkenler Arası Korelasyon Analizi Sonuçları

BOYUTLAR	1	2	3	4	5
1. Dışadönüklük	1				
2. Yumuşak Başlılık	0,183**	1			
3. Özdisiplin	0,278**	0,299**	1		
4. Duygusal Dengesizlik	-0,371**	-0,136**	-0,218**	1	
5. Deneyime Açıklık	0,457**	0,95	0,148**	-0,130*	1
Girişimcilik	0,542**	0,105*	0,387**	-0,357**	0,411**

Değişkenler Arası Korelasyon Analizine İlişkin Veriler

Yukarıdaki tablo (5) incelendiğinde BFKE boyutlarından dışadönüklük, özdisiplin ve deneyime açıklık boyutları ile üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin var olduğu görülmektedir ($r=0,542$, $r=0,387$, $r=0,411$; $p<0,01$).

BFKE boyutlarından yumuşak başlılık boyutu ile girişimcilik eğilimi arasında 0,105 düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r=0,105$, $p<0,05$). Duygusal dengesizlik boyutu ile girişimcilik eğilimi arasında ise -0,357 düzeyinde negatif yönlü bir ilişki

vardır ($r=-0,357$, $p<0,01$). Duygusal dengesizlik kişilik özelliği bas-kın bireyler endişeli, depresif ve güvensiz olmakla birlikte tutarsız davranışlar sergilerler. Girişimcilik ise kararlı, kendine güvenen, stresle başa çıkabilen bir yapıda olmayı gerektirir. Bu nedenle arala-rındaki ilişkinin negatif yönlü olması beklenir.

Tablo 6. Değişkenler Arası Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişkenler	B	Standart Hata	Beta	t	p
(Sabit)	2,295	0,238		9,643	0,000
Dışadönüklük	0,202	0,030	0,330	6,626	0,000
Yumuşak Başlılık	-0,064	0,038	-0,072	-1,690	0,092
Özdisiplin	0,202	0,036	0,251	5,679	0,000
Duygusal Dengesizlik	-0,116	0,032	-0,162	-3,665	0,000
Deneyime Açıklık	0,176	0,039	0,209	4,560	0,000
Bağımlı Değişken: Girişimcilik Eğilimi					
R=0,642		R2=0,412	F=49,885	p=0,000	

Değişkenler Arası Regresyon Analizine İlişkin Veriler

Tablo 6'ya bakıldığında regresyon analizinde kurulan modelin istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmektedir ($F=49,885$; $p=0,000$). BFKE alt boyutlarından dışadönüklük, özdisiplin, duygusal dengesizlik ve deneyime açıklık boyutlarının girişimcilik eğilimi üzerinde anlamlı yordayıcı etkisi bulunurken; yumuşak başlılık boyutunun girişimcilik eğilimi üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır ($p=0,092$, $p>0,05$).

Bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkene olan etkisini gösteren regresyon katsayısı olan R değeri 0,642 bulunmuştur. BFKE alt boyutlarından dışadönüklük, özdisiplin, duygusal dengesizlik ve deneyime açıklık boyutlarının girişimcilik eğilimi üzerindeki değişimini

açıklayan R2 değeri ise 0,412 olarak ölçülmüştür.

Tablo 6’da görüldüğü gibi modelin β katsayısı dışadönüklük boyutu için 0,330, özdisiplin boyutu için 0,251, duygusal dengesizlik boyutu için -0,162 ve deneyime açıklık boyutu için 0,209 olarak hesaplanmıştır. Boyutların β katsayıları değerlendirildiğinde dışadönüklük, özdisiplin ve deneyime açıklık boyutları girişimcilik eğilimini pozitif yönde etkilerken; duygusal dengesizlik boyutunun girişimcilik eğilimini negatif yönde etkilediği görülmektedir.

Tablo 7. Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılık Analizi (n=362)

	Cinsiyet	N	Ortalama	S. Sapma	t	p
Dışadönüklük	Erkek	210	3,46	0,739	-1,169	0,243
	Kadın	152	3,56	0,804		
Yumuşak Başlılık	Erkek	210	3,65	0,512	-5,592	0,000
	Kadın	152	3,95	0,508		
Özdisiplin	Erkek	210	3,47	0,558	-2,556	0,011
	Kadın	152	3,63	0,605		
Duygusal Dengesizlik	Erkek	210	3,00	0,642	-1,404	0,161
	Kadın	152	3,10	0,668		
Deneyime Açıklık	Erkek	210	3,67	0,529	-0,260	0,795
	Kadın	152	3,69	0,595		
Girişimcilik	Erkek	210	3,82	0,449	2,704	0,007
	Kadın	152	3,69	0,486		

Farklılık Analizleri

Yapılan t-testine göre BFKE boyutlarından yumuşak başlılık, özdisiplin boyutları ve girişimcilik eğilimi skorlarına bakıldığında erkek katılımcılar ile kadın katılımcılar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p=0,000$; $p=0,011$; $p=0,007$; $p<0,05$). Ortalamalar incelendiğinde yumuşak başlılık ve özdisiplin boyutları için

kadın katılımcıların erkek katılımcılara nazaran daha yumuşak başlı, daha uyumlu ve daha sorumluluk sahibi kişilik yapısına sahip oldukları söylenebilirken, girişimcilik eğilimi skorlarında ise erkek katılımcıların girişimcilik eğilimlerinin kadın katılımcılara göre daha yüksek olduğu söylenebilir. BFKE boyutlarından dışadönüklük, duygusal dengesizlik ve deneyime açıklık boyutlarında ise bu iki grup arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p=0,243$; $p=0,161$; $p=0,795$; $p>0,05$).

Tablo 8. Teknik ve Sosyal Bilimler Öğrenimine Yönelik Farklılık Analizi (n=362)

	Program	N	Ort.	S.Sapm a	t	p
Dışadönük- lük	Teknik	180	3,35	0,775	3,719	0,000
	Sosyal	182	3,65	0,731		
Yumuşak Başlılık	Teknik	180	3,68	0,542	3,306	0,001
	Sosyal	182	3,87	0,505		
Öz disiplin	Teknik	180	3,40	0,574	4,491	0,000
	Sosyal	182	3,67	0,562		
Duygusal Dengesizlik	Teknik	180	3,03	0,622	0,343	0,732
	Sosyal	182	3,06	0,685		
Deneyime Açıklık	Teknik	180	3,71	0,542	-	0,353
	Sosyal	182	3,65	0,572		
Girişimcilik	Teknik	180	3,71	0,486	1,944	0,053
	Sosyal	182	3,81	0,448		

Yapılan t testi sonucu elde edilen p değerine göre teknik bilimler eğitimi alan öğrenciler ile sosyal bilimler eğitimi alan öğrencilerin dışadönüklük, yumuşak başlılık ve özdisiplin boyutu skorları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p=0,000$; $p=0,001$; $p=0,000$; $p<0,05$). Yani sosyal bilimler öğrenimi gören öğrencilerin dışadönüklük, yumuşak başlılık ve özdisiplin kişi-

lik özellikleri teknik bilimler öğrenimi gören öğrencilerden daha yüksektir. BFKE boyutlarından duygusal dengesizlik, deneyime açıklık boyutları ve girişimcilik eğilimi skorlarına bakıldığında ise bu iki grup arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p=0,732$; $p=0,353$; $p=0,053$; $p>0,05$).

Tablo 9'a bakıldığında, katılımcıların girişimcilik faaliyetinde bulunma durumları ile girişimcilik eğilimleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p=0,000$; $p<0,05$). Buna göre geçmişte herhangi bir girişimcilik faaliyetinde bulunan katılımcıların girişimcilik eğilimlerinin faaliyette bulunmayan katılımcılara göre yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 9. Girişimcilik Faaliyetinde Bulunma Durumuna İlişkin Farklılık Analizi (n=362)

	Girişimcilik Faaliyeti	N	Ort.	S.Sapma	t	p
Girişimcilik	Hayır	271	3,71	0,463	-4,053	0,000
	Evet	91	3,93	0,448		

Tablo 10. Girişimcilik Eğitimi Alma Durumuna Göre Farklılık Analizi (n=362)

	Girişimcilik Eğitimi	N	Ort.	S.Sapma	t	p
Girişimcilik	Hayır	42	3,72	0,568	-0,620	0,536
	Evet	320	3,77	0,455		

Yukarıdaki tabloda (10) görüldüğü gibi, yapılan t-testi sonucu elde edilen p değerine göre katılımcıların girişimcilik eğitimi alma du-

rumları ile girişimcilik eğilimleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p=0,536$; $p>0,05$).

Tablo 11. Anne ve Baba Mesleğine İlişkin Farklılık Analizi (n=362)

	Annenin Mesleği	N	Ort.	S.Sapma	F	p
Girişimcilik	Çalışmıyor	293	3,74	0,477	2,135	0,095
	Kendine ait işyerinde	9	3,92	0,401		
	Kamu sektöründe	24	3,96	0,327		
	Özel sektörde	36	3,80	0,474		
	Babanın Mesleği	N	Ort.	S.Sapma	F	p
Girişimcilik	Çalışmıyor	56	3,76	0,401	1,009	0,389
	Kendine ait işyerinde	117	3,75	0,506		
	Kamu sektöründe	69	3,70	0,501		
	Özel sektörde	120	3,82	0,441		

Katılımcıların anne ve babalarının mesleği ile girişimcilik eğilimleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. ($p=0,095$; $p=0,389$; $p>0,05$). Buna göre katılımcıların anne ve babalarının mesleklerinin onların girişimcilik eğilimi üzerinde herhangi bir fark oluşturmadığı söylenebilir (bkz. Tablo 11).

5. Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma ile kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimi üzerine etkisinin incelemesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Sakarya Üniversitesi'nin teknik bilimler eğitimi veren Mühendislik Fakültesi Makine Mühendisliği Bölümü, Endüstri Mühendisliği Bölümü ve Bilgi-

sayar ve Bilişim Bilimleri Fakültesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü ile sosyal bilimler eğitimi veren İşletme Fakültesi İşletme Bölümü ve Siyasal Bilgiler Fakültesi İktisat Bölümü son sınıf öğrencilerine yüz yüze anket yöntemi uygulanmıştır.

Araştırmanın son sınıf öğrencilerine uygulanmasının sebebi girişimcilik dersinin üniversite bünyesinde son eğitim-öğretim yılında okutuluyor olması ve son sınıf öğrencilerinin iş hayatına atılma noktasında birer potansiyel girişimci niteliğine sahip olmalarıdır.

Kişilik özelliklerinden dışadönüklük boyutu ile girişimcilik eğilimi arasında pozitif yönlü bir ilişki söz konusudur. Dışadönük bireyler enerji dolu, aktif, cesur, başkalarıyla birlikte olmayı seven bireyler olarak tanımlanmaktadır. Girişimci bireyler ise yaptıkları işler doğrultusunda çalışanları, müşterileri ve varsa ortaklarıyla iyi ilişkiler geliştirmek zorundadır. Bu nedenle kişiliğin dışadönüklük boyutu ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkinin pozitif yönlü olması beklenir. Bu çalışmada da yapılan analizler sonucu BFKE boyutlarından dışadönüklük ile girişimcilik eğilimi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiş ve bu boyutun girişimcilik eğilimini pozitif yönde etkilediği bulgusuna ulaşılmıştır.

Kişilik özelliklerinden yumuşak başlılık boyutunun girişimcilik eğilimi ile arasındaki ilişki literatürde iki şekilde ele alınmıştır. Girişimci bireyler bir yandan arkadaş canlısı, yardımsever, sabırlı kişiler olabilirken diğer yandan otoriter, sert, baskıcı kişiler olarak da nitelendirilebilmektedir ve bu nedenden dolayı yumuşak başlılık boyutu ile girişimcilik eğilimi arasında net bir ilişkinin var olması beklenemeyebilir (Karaca, 2015: 165). Bu çalışmada da yapılan korelasyon analizi sonucu kişilik özelliklerinden yumuşak başlılık boyutu ile girişimcilik eğilimi arasında pozitif yönlü çok zayıf bir ilişki tespit edilmiş, fakat bu boyutun girişimcilik eğilimi üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkisinin bulunmadığı ortaya çıkmıştır.

Kişilik özelliklerinden öz disiplin boyutu ile girişimcilik eğilimi arasında pozitif yönlü bir ilişki söz konusudur. Öz disiplin skorları

yüksek bireyler sorumluluk sahibi, düzenli ve sistematik bir biçimde çalışan, başarılı kimselerdir. Girişimci bireyler de yaptıkları işlerin onlara yüklediği sorumluluğun farkında olarak hareket ederler ve başarıya odaklanmışlardır. Bu nedenle kişiliğin öz disiplin boyutu ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkinin pozitif yönlü olması beklenir. Yapılan bu çalışmada da BFKE boyutlarından öz disiplin boyutu ile girişimcilik eğilimi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiş ve bu boyutun girişimcilik eğilimini pozitif yönde etkilediği bulgusuna ulaşılmıştır.

Literatüre göre kişilik özelliklerinden duygusal dengesizlik boyutu ile girişimcilik eğilimi arasında negatif yönlü bir ilişki söz konusudur. Duygusal dengesizliği yüksek bireyler agresif bir yapıya sahiptir, ruh halleri çok çabuk değişir ve tutarsız davranışlar sergilerler. Girişimciler ise stres altında çalışabilen, belirsizliğe karşı tolerans gösterebilen ve yaptıkları işte kararlı kişilerdir. Bu nedenle kişiliğin duygusal dengesizlik boyutu ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkinin negatif yönlü olması beklenir. Yapılan bu çalışmada da üniversite öğrencilerinin kişilik özelliklerinden duygusal dengesizlik boyutu ile girişimcilik eğilimi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiş ve bu boyutun girişimcilik eğilimini negatif yönde etkilediği bulgusuna ulaşılmıştır.

Literatüre göre kişilik özelliklerinden deneyime açıklık boyutu ile girişimcilik eğilimi arasında pozitif yönlü bir ilişki söz konusudur. Deneyime açık bireyler, yeni bir şeyler denemekten korkmayan, gelişime açık, yaratıcı ve yenilikçi kimselerdir. Girişimci bireyler de çevresindeki fırsatları sezen, risk alarak yeni işlere girişen, yeni fikirler üreten, değişime açık kişilerdir. Bu nedenle kişiliğin deneyime açıklık boyutu ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkinin pozitif yönlü olması beklenir. Yapılan bu çalışmada da kişiliğin deneyime açıklık boyutu ile girişimcilik eğilimi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiş ve boyutun girişimcilik eğilimini pozitif yönde etkilediği ortaya çıkmıştır.

Girişimcilik eğiliminin cinsiyet değişkinine göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Erkek öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin kadın öğrencilere göre daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan katılımcıların yüksek düzeyde girişimcilik eğilimine sahip olduğu tespit edilirken, bunun teknik bilimler öğrencileri ile sosyal bilimler öğrencileri arasında herhangi bir farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır. Kişilik özelliklerine bakıldığında sosyal bilimler eğitimi alan öğrencilerin BFKE boyutlarından dışadönüklük, yumuşak başlılık ve öz disiplin boyutları skorlarının teknik bilimler eğitimi alan öğrencilerden daha yüksek olduğu ortaya çıkarken duygusal dengesizlik ve deneyime açıklık boyutları için bu iki grup arasında herhangi bir farklılık bulunmamıştır. Girişimcilik eğiliminin katılımcıların geçmişte bir girişimcilik faaliyetinde bulunma durumlarına göre farklılık gösterdiği görülmüştür. Buna göre herhangi bir girişimcilik faaliyetinde bulunmuş katılımcıların girişimcilik eğilimleri, girişimcilik faaliyetinde bulunmamış katılımcılara göre daha yüksektir. Ayrıca girişimcilik eğiliminin alınan girişimcilik eğitime göre farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır. Bunun nedeni üniversitelerde verilen girişimcilik eğitiminin uzaktan eğitim şeklinde veriliyor olması olabilir.

Literatürde ifade edilen düşünceler göz önüne alındığında girişimcilik eğiliminin eğitim, kişilik özellikleri ve toplumsal kültür dışında aile yapısından da etkilendiği görülmektedir. Bu bilgiler ışığında ailenin mesleki durumunun girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisi incelenmiştir. Yapılan analizlere göre girişimcilik eğiliminin ailenin mesleki durumuna göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamında kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimi üzerine etkisine ilişkin elde edilen bulgulara dayanılarak şu öneriler ileri sürülebilir:

Üniversitelere Öneriler:

Üniversitelerde o bölümden mezun olmuş genç girişimcilerle üç veya dördüncü sınıftan öğrencilerin bir araya geldiği etkinlikler düzenlenmelidir.

Üniversite bünyesinde başarılı girişimciler ile öğrenciler sık sık bir araya getirilmelidir.

Girişimciliğin bir kariyer olarak görülmesi sağlanmalıdır.

Üniversite kapsamında verilen girişimcilik eğitiminin içeriği zenginleştirilmelidir.

Üniversite bünyesinde öğrencilerin son sınıfta gördükleri girişimcilik eğitimi zorunlu olmakla birlikte, verilen eğitim uzaktan eğitim şeklindedir. Bu eğitimin örgün eğitim biçiminde verilmesi sağlanabilir.

Üniversitelerde girişimcilik eğitimlerini veren öğretim üyelerinin girişimcilik hakkındaki yetkinlikleri değerlendirilmeli ve bu konuda gerçekten bilgi sahibi olan öğretim üyelerinin dersi vermesi sağlanmalıdır.

Üniversitelerde girişimcilik eğitimlerinin yüksek lisans ya da doktoralı girişimciler tarafından verilmesi veya verilen girişimcilik eğitimlerinin bu özelliklere sahip kişiler tarafından desteklenmesi sağlanmalıdır.

Gelecekteki çalışmalar için öneriler:

Kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlayan bu çalışma, Sakarya Üniversitesi'nin teknik bilimler eğitimi veren Mühendislik Fakültesi Makine Mühendisliği Bölümü, Endüstri Mühendisliği Bölümü, Bilgisayar ve Bilişim Bilimleri Fakültesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümleri ile sosyal bilimler eğitimi veren İşletme Fakültesi İşletme Bölümü ve Siyasal Bilgiler Fakültesi İktisat Bölümü öğrencileri ile sınırlıdır. Araştırma, farklı üniversitelerdeki farklı bölümlere uygulanabilir.

Abstract: This study aims to reveal the effects of personality traits on entrepreneurship tendency. Within the scope of this aim, conducted a questionnaire consisting of 362 students from the Department of Mechanical, Industrial and Computer Engineering, which educate to technical education in Sakarya University and

the students of the Department of Business and Economics, which educate to social sciences in Sakarya University. Data obtained after application analyzed with SPSS 24.0 program. As a result of analyzes conducted to determine the relationship between personality traits and entrepreneurship tendency, while there is a positive and significant relationship found personality extroversion, self-discipline and openness to experience between entrepreneurship tendency, a negative and significant relationship detected between emotional imbalance dimension and entrepreneurial tendency. There was no statistically significant relationship between the softness of personality and entrepreneurial tendency. In addition, personality traits and entrepreneurship tendency differ according to demographic variables.

Keywords: Personality, Personality Traits, Entrepreneurship, Entrepreneurship Tendency

Kaynakça

- Akpınar, S.** (2009), **Girişimciliğin Temel Bilgileri**, Kocaeli: Umuttepe Yayınları
- Aksel, İ. ve Z. Bağcı** (2016), “Girişimcilik Eğilimi; Bir Kamu üniversitesinin İİBF’inde Öğrenim Gören Son Sınıf Öğrencilerinde Bir Araştırma”, **İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi**, 5 (7): 2120-2133.
- Alaybeyoğlu Küçük, K.** (2014), **Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Davranışına Etkisi: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Örneği** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Türk Hava Kurumu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aslan, S.** (2008), “Kişilik, Huy ve Psikopatoloji”, **Reviews, Cases and Hypotheses in Psychiatry**, 2 (1-2): 1-18
- Aytaç, Ö.** (2006), “Girişimcilik: Sosyo-Kültürel Bir Perspektif”, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 15: 139-160.
- Balaban, Ö. ve Y. Özdemir** (2008), “Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi Üzerindeki Etkisi: Sakarya Üniversitesi İİBF Örneği”, **Girişim-**

cilik ve Kalkınma Dergisi, 3 (2): 133-147.

Başar, M. ve diğerleri (2016), Girişimcilik Eğitim Metodolojisi Oluşturma: İlköğretim Öğretmenlerine Yönelik Bir Araştırma, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Bozkurt, Ö. (2006), “Girişimcilik Eğiliminde Kişilik Özelliklerinin Önemi”, **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi**, 1 (2): 93-111.

Börü, D. (2006), Girişimcilik Eğilimi: Marmara Üniversitesi İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma, İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları.

Büyükyıldırım, Ü. (2015), “Girişimcilerin Mesleklere Göre Dağılımı”, <https://www.umityildirim.com/girisimcilerin-mesleklere-gore-dagilimi> (Erişim Tarihi: 16.02.2018)

Cloninger, S. (2013), Theories of Personality Understanding Persons, New Jersey: Pearson.

Doğaner, M. ve A. E. Altunoğlu (2010), “Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri”, **Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi**, 2 (2): 103-110.

Durukan, T. (2006), “Dünden Bugüne Girişimcilik ve 21. Yüzyılda Girişimciliğin Önemi”, **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi**, 1 (2): 25-37.

Fidan, Fatma ve Tuncay Yılmaz (2006), “Kadın Girişimciliğine Alternatif Bakış: Serüven mi Macera mı”, **Doğu Akdeniz Üniversitesi 2. Uluslararası Kadın Araştırmaları Konferansı**, Kuzey Kıbrıs.

Gümüş, Ö. D. (2009), Kültür, Değerler, Kişilik ve Siyasal İdeoloji Arasındaki İlişkiler: Kültürler Arası Bir Karşılaştırma, Türkiye-ABD (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Güney, S. (2015), Girişimcilik: Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular, Ankara: Siyasal Kitabevi (Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 4ncü Baskı).

Havinal, V. (2009), Management and Entrepreneurship, New Delhi: New Age International.

Hergenhahn, B. R. and M. H. Olson (2010), An Introduction to Theories of Personality, New Jersey: Pearson Education International

Hisrich, R. D. and M. P. Peters (2002), Entrepreneurship, McGraw-Hill

Irwin (5th Edition).

John, O. P. and S. Srivastava (1999), The Big-Five Trait Taxonomy: History, Measurement, and Theoretical Perspectives, University of California at Berkeley, <http://pages.uoregon.edu/sanjay/pubs/bigfive.pdf> (Erişim Tarihi: 19.02.2018)

Karaca, M. (2015), Girişimciliği Belirleyen Kişilik Özellikleri (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karakaş, F. A. (2012), İşletme ve Mühendislik Bölümü Öğrencilerinin Girişimcilik Eğiliminin Karşılaştırılması: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Örneği (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kavşur, Z. (2015), Sağlık Yönetimi Lisans Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kuratko, D. F. (2009), Introduction to Entrepreneurship, South-Western, Cengage Learning (9th Edition).

Luca, M. R. and A. M. Simo (2016), “Entrepreneurial Traits and Work Satisfaction”, Bulletin of the Transylvania University of Brasov, Series VII, Social Sciences, Special Issue, 9 (58): 173-180.

Marangoz, M. (2016), Girişimcilikte Güncel Konular ve Uygulamalar, İstanbul: Beta Yayınları

Mayer, I., R. and others (2014), “Game-Based Entrepreneurship Education: Identifying Enterprising Personality, Motivation and Intentions Amongst Engineering Students”, Journal of Entrepreneurship Education, 17 (2): 217-245.

Merdan, E. (2013), “Beş Faktör Kişilik Kuramı ile İş Değerleri İlişkisinin İncelenmesi: Bankacılık Sektöründe Bir Araştırma”, Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi, Ocak 2013, 7: 140-159.

Özdemir, L. (2015), “Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Sosyo-Demografik Özellikler Açısından Değerlendirilmesi”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 20 (1): 41-65.

Özdemir, Y. ve S. Mazgal (2012), “Bir Kariyer Tercihi Olarak Girişimci-

likte Dışsal Faktörlerin Etkisi: Sakarya Örneği”, **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi**, 7 (1): 87-102.

Özdevecioğlu, M. ve M. Karaca (2015), **Girişimcilik, Girişimci Kişilik: Kavram ve Uygulama**, Konya: Eğitim Yayınevi.

Sarıtaş, A. ve G. Duran (2017), “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Tespitine İlişkin Bir Araştırma”, **Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 5 (1): 147-165.

Şen, Z. (2015), “Girişimcilik Kavramı ve Gelişimi”, (eds.) M. Paksoy ve A. Özgöz (2015), **Girişimcilik**, İstanbul, Lisans Yayıncılık, *içinde* s.39-53

Taysı, K. ve S. Canbaz (2014), “Önlisans Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerini ve Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma”, **Electronic Journal of Vocational Colleges**, 4 (1): 59-67

Türk Dil Kurumu (2018), www.tdk.gov.tr.

Ulama, Ş. (2016), “Turizm Lisans Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma: Sakarya Üniversitesi Örneği”, **International Conference on Eurasian Economies**: 741-751.

Yılmaz, E. ve A. M. Sünbül (2009), “Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeğinin Geliştirilmesi”, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 21: 195-203.

Yılmaz, T., H. Kefeli ve T. Tüysüz (2015), “Kişilik Özelliklerinin İş ve Karriyer Tercihleri Üzerine Etkisi, Sakarya Üniversitesi Turizm ve Otel İşletmeciliği Önlisans Programı Öğrencileri Üzerine Bir Alan Araştırması”, **2nd International Congress of Tourism and Management Researches**, Kuşadası, s.837-852

Zel, U. (2001), **Kişilik ve Liderlik: Evrensel Boyutlarıyla Yönetmel Açından Araştırmalar, Teoriler ve Yorumlar**, Ankara: Seçkin Yayıncılık.